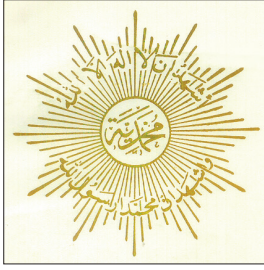

MUHAMMEDIYYE

Muhammediyye'nin logosu

politeknik ve otuz iki üniversite ile ilkök seviyesinde 1768, ortaokul seviyesinde 534 dinî mektep ve elli beş pondok / pesantren eğitim vermekte, 312 sağlık merkezi ve poliklinik, 240 yetim ve fakir evi, on dokuz halk kredi bankası, 190 İslâmî banka ve 808 kooperatif işletmesi faaliyet göstermektedir.

İslâm dünyasında ortaya çıkan her ihyâ hareketi gibi Muhammediyye de Kur'an ve Sünnet'te yer alan iman ve ibadetle ilgili temel prensiplere sıkı sıkıya bağlılığı savunur ve inanç alanında tevhide vurgu yapar. Böylece eski animist, Hindu ve Budist kökenli inanç ve uygulamalar reddedilirken doğum ve ölüm törenleri, yıl dönümü kutlamaları gibi âdetlerin İslâm dininin ruhuna aykırı olduğu kabul edilir. Muhammediyye mezhepler arası uzlaşmacı bir tutum takınmıştır. Taklidi reddederek ictihadı savunur ve fikhî ekollerin Kur'an ve Sünnet'in yorumlanmasında tek ve nihai merci olmadığını, dinî ilimlerde yeterli bilgisi bulunan her müslümanın ictihad yapabileceğini ileri sürer. Bazı tasavvufî görüş ve uygulamaları reddetmese de genelde tarikatlara karşı şüpheli ve olumsuz bir tavır ortaya koymuştur.

Muhammediyye'nin Endonezya toplumu üzerindeki etkisi çok büyük olmuş, dinî hayatta ve sosyal alanlarda benimseydiği birçok husus günümüzde yaygın biçimde uygulanan âdetler halini almıştır. Bu etki bölge ülkelerindeki müslüman toplumlarda da görülmüş, Malezya, Singapur ve Tayland'da Muhammediyye ile organik bağları olmayan benzer teşkilâtlar kurulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Mukti Ali, *The Muhammadiyah Movement: A Bibliographical Introduction* (yüksek lisans tezi, 1957), McGill University; D. Noer, *The Modernist Muslim Movement in Indonesia 1900-1942*, Singapore 1973, s. 73-83; Musthofa Kamal Pasha – Chusnan Jusuf, *Muhammadiyah Sebagai Gerakan Islam*, Yogyakarta 1977; J. L. Peacock, *Purifying the Faith: The Muhammadiyah Movement in Indonesian Islam*, Menlo Park 1978; B. J. Boland, *The Struggle of Islam in Modern Indonesia*, The Hague 1982, s. 130, 145-

146, 191-194; M. Nakamura, *The Crescent Arises over the Banyan Tree: A Study of the Muhammadiyah Movement in a Central Javanese Town*, Yogyakarta 1983; Alfian, *Muhammadiyah: The Political Behavior of a Muslim Modernist Organization under Dutch Colonialism*, Yogyakarta 1989; İsmail Hakkı Göksoy, *Endonezya'da İslam ve Hollanda Sömürgeciligi*, Ankara 1995, tür.yer.; a.mlf., "Endonezya'da Çağdaş İslam Düşüncesi ve Muhammediyye Hareketi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 3, Isparta 1996, s. 115-169; a.mlf., "Endonezya", *DİA*, XI, 199-200, 202, 207; a.mlf., "İslah", a.e., XIX, 168-169; J. Th. P. Blumberger, "Moehammadiyah", *Encyclopaedie van Nederlandsch Indië*, Leiden 1917-36, VI, 914-917; H. M. Bukhari Lubis, "Dahlân, Kiai Hacı Ahmed", *DİA*, VIII, 417-418; J. L. Peacock – M. T. Grunkemeyer, "Muhammadiyah", *The Oxford Encyclopedia of the Modern Islamic World* (ed. J. L. Esposito), Oxford 1995, III, 168-169; "Muhammadiyah", *Ensiklopedi Islam*, Jakarta 1999, III, 275-286.

İSMAİL HAKKI GÖKSOY

MUHAMMES
(مخمس)

Divan şiirinde
beşer mısralık bendlerden oluşan
musammât nazım şeklinde manzume
(bk. MUSAMMAT).

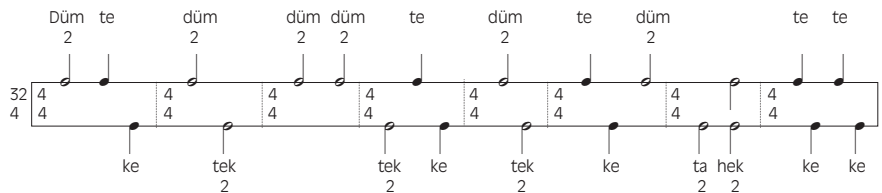
MUHAMMES
(مخمس)

Türk müzikisi usullerinden.

Arapça'da "beş katlı, beşli" anlamına gelen **muhammes** Türk müzikisinin büyük usullerinden biridir. Başlangıçta beş darblı olarak düşünülüp terkip edildiğinden bu isim verilmiş, ancak daha sonra usulün yapısı ve zaman sayısı değişikliğe uğramıştır.

Usul otuz iki zamanlı olup sekiz adet dört zamandan, başka bir ifadeyle çeşitli şekillerde sıralanan sekiz adet sofyandan meydana gelmiştir. Muhammes usulünün 8'lik (32/8) birinci, 4'lük (32/4) ikinci ve 2'lik (32/2) üçüncü mertebeleri varsa da yaygın şekilde kullanılanı 32/4'lük mer-

Muhammes usulünün sematik gösterilişi

tebesidir. Eldeki örneklerden XV. yüzyıldan beri kullanıldığı anlaşılan bu usulle saz müzikisinde peşrevler, sözlü müzikde ise kâr, beste gibi büyük formdaki eserlerle ilâhiler bestelenmiştir. Bu usulle ölçülmüş beste formundaki eserlerde mısralar genellikle iki usul, takip eden terennüm bir usul, arkasından gelen usulde de mısraın son yarısının tekrarı yer alır.

Tanbûri Cemil Bey'in ferahfezâ ve kürdîli-hicazkâr peşrevleriyle Abdülkâdir-i Merâgî'nin hüseyñî kârı; Buhûrîzâde Mustafa İtrî'nin, "Cânî kullâb-ı ser-i zül-fün çeker senden yana" mısrayla başlayan nikriz, Ebûbekir Ağa'nın, "Şeydâter eyledi beni huygerde gerdenin" mısrayla başlayan eviç besteleri; Hamâmîzâde İsmâil Dede Efendi'nin "Eyâ âlemlerin şâhı" mısrayla başlayan hüzzam, "Mevlâm senin âşıkların" mısrayla başlayan irak ilâhileri ve Dellâlîzâde İsmâil Efendi'nin, "Aşkınla yandır sultânım Allah" mısrayla başlayan irak ilâhisi bu usulle ölçülmüş eserlerden bazılarıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmed Hâşim, *Müsiki Mecmuası*, İstanbul 1280, s. 6; Tanbûri Cemil Bey, *Rehber-i Müsiki*, İstanbul 1321, s. 105; Subhi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Müzikisi*, İstanbul 1935, II, 121; Rauf Yekta, *Türk Müzikisi*, s. 122-123; Özkan, *TMNÜ*, s. 670-671; Sadettin Heper, "Türk Musikisinde Usuller", *MM*, sy. 347 (1978), s. 13.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

MUHAMMİRE
(المحمرّة)

Dinî bir sembol olarak
kırmızı elbise giyen
ve değişik bölgelerde
farklı isimlerle anılan aşırı fırka
(bk. GÂLİYYE).

MUHAMMİSE
(المخمسة)

Hz. Muhammed,
Hz. Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'e
ulûhiyyet nisbet eden aşırı fırka
(bk. GÂLİYYE).